

INTER-VIEWS

Deelnemers Academische Onderzoekswerkplaats

Beter leesbegrip verhoogt de motivatie

“Op de Toermalijn, waar ik als LIO stage loop, zien we iets opvallends gebeuren in de groepen 3. Het percentage kinderen dat bij Cito 1 of 2 scoort op technisch lezen, stagneert of daalt zelfs in de periode van ‘midden 3’ naar ‘eind 3’. Bij andere vakken is dit niet zo. Kortom: een mooi onderzoeksonderwerp! Concreet, relevant en - denk ik - goed te onderzoeken. Het theoretisch kader heb ik afgerond, ik weet wat ik ga doen. Mijn aanname is dat leesbegrip de motivatie verhoogt, waardoor leerlingen meer gaan lezen en teksten beter gaan begrijpen. In een voormeting meet ik straks de motivatie van leerlingen en hun niveau van technisch lezen. Na zes weken volgt een nameting. Ik coach de leerkrachten van groep 3 in het uitvoeren van interventies, waarin ze de leerlingen feedback geven op het gebied van leesbegrip. Onderzoek doen trekt me erg aan. Het idee dat je expert wordt in datgene wat je onderzoekt, vind ik mooi. Mijn onderzoeksvaardigheden zijn verbeterd. Zo heb ik geleerd om kritischer te kijken naar wat relevant is voor mijn onderwerp. In het begin was het bij mij te vaak nog ‘schrijven om het schrijven’.”

Nickel Foppele (27)
vierdejaarsstudent pabo, LIO basisonderwijs

Kritisch zijn naar elkaar en naar de stof

“Tijdens mijn opleiding was onderzoek doen niet echt ‘mijn ding’, maar ik wilde het – nu ik leerkracht ben – nog een kans geven. Een goede beslissing, want mijn ervaringen binnen de Academische Onderzoekswerkplaats zijn positief! Van mijn begeleiders krijg ik nuttige tips over bijvoorbeeld het scherpstellen van de situatieschets en de keuze van de beste zoekmachines. En ook de intervisie door collega-leerkrachten is heel zinvol. Hun frisse blik brengt mij op ideeën, dwingt mij om zaken anders te bekijken. Deze inzichten gebruik ik ook al in mijn ‘gewone’ werk op school; als ik nu bijvoorbeeld iets schrijf, toets ik dat sneller bij een collega. Niet uit onzekerheid, maar om de kwaliteit te verhogen. Met mijn onderzoek zit ik nog in het beginstadium. Het onderwerp komt voort uit de keuze van de school om binnen wereldoriëntatie de methodes ‘los te laten’ en te werken met projecten. De kinderen beperken zich daarbij vaak tot hun eigen kennis, terwijl ik wil dat ze kritisch zijn naar elkaar en naar de stof. Mijn doel is om uit te zoeken hoe ik de houding van de leerlingen kan veranderen, zodat ze zonder veel sturing van de leerkracht hier zelf stappen in gaan zetten.”

Irma Botermans (23)
leerkracht basisonderwijs

Niet te snel zaken invullen

“Veel collega’s van me doen een Master SEN opleiding. Die ambitie heb ik niet, maar ik wil me wel graag blijven ontwikkelen. Deelname aan de Onderzoekswerkplaats past me perfect; het is een kort traject en praktisch van insteek. Mijn onderwerp had ik snel bepaald. Ik zit in de werkgroep Begrijpend Lezen en wij zien dat leerlingen bij dit onderdeel moeite hebben met de overgang van groep 3 naar groep 4. In de groepen 4 tot en met 8 werken we met een methodiek; dan is begrijpend lezen ineens ‘een vak’. Voor veel leerlingen betekent dat een grote sprong. Leerkrachten zijn veel tijd kwijt aan het aanleren van strategieën en aan het begrijpend lezen zelf komt men niet toe. Ik wil onderzoeken of we de kloof tussen groep 3 en groep 4 kunnen verkleinen en daarmee het niveau van het begrijpend lezen kunnen verbeteren. Mogelijk moet je sommige strategieën al aanbieden in groep 3. Maar dan loop ik op de zaken vooruit. En dat is juist een van de punten die ik door het volgen van dit traject geleerd heb: doe het stap voor stap. Ga niet te snel zaken invullen of meteen in oplossingen denken, juist de theoretische onderbouwing is van belang. Een valkuil voor veel leerkrachten, denk ik.”

Carolein Kasse (53)
leerkracht basisonderwijs

Informatievaardigheden van leerlingen verbeteren

“Op onze school geven we inhoud aan betekenisvol leren. We stimuleren leerlingen om op een onderzoekende wijze met de leerstof aan de slag te gaan. Zeker in de bovenbouw is internet daarbij een belangrijke informatiebron. Wat dan opvalt is dat veel leerlingen moeite hebben om hun weg te vinden in het enorme aanbod aan informatie. Vaak nemen ze het eerste het beste wat ze zien over hun onderwerp en ‘plakken’ dat in een document; of het nu om een mening of een feit gaat. Soms weten ze niet eens wat ze eigenlijk precies schrijven. In mijn onderzoek ben ik op zoek naar een model, een soort stappenplan, waarmee ik de informatievaardigheden van leerlingen in de groepen 7 en 8 kan verbeteren. In het voorjaar wil ik dit model compleet hebben en samen met een collega gaan toepassen. De school hecht veel waarde aan dit soort toegepast onderzoek. Elke twee weken word ik er een dag voor vrij-geroosterd en ik krijg de ruimte om mijn bevindingen te presenteren aan collega’s. Zo geef ik de kennis en ervaring die ik opdoe in de Academische Onderzoekswerkplaats weer door en kan ik collega’s stimuleren.”

Neeltje Raas (33)
leerkracht basisonderwijs

Veel leerlingen hebben een fixed mindset

“Sinds mijn afstuderen aan de pabo, drie jaar geleden, heb ik een duidelijk doel voor ogen; ik wil een excellente leerkracht worden. In mijn visie betekent dat: kennis opdoen om jezelf te blijven ontwikkelen en het verder opbouwen van je netwerk. Onderzoek doen vind ik leuk, het ligt me. Tijdens de Master SEN haalde ik een 8 voor een onderzoek naar Ouderbetrokkenheid 3.0 en eerder werd op de pabo mijn onderzoek naar het verbeteren van spellingsresultaten beoordeeld met een 9. Voor de school waar ik nu werk, doe ik onderzoek naar de 21e eeuwse vaardigheden van onze leerlingen. Wij werken in de bovenbouw veel met digitale media. Wij geven les en leerlingen verwerken deze input op hun tablet. Sommige zaken gaan daarbij beter dan andere. Samenwerking bijvoorbeeld, verloopt prima, maar aan het probleemoplossend vermogen mankeert nogal wat. Veel leerlingen hebben een fixed mindset, ze denken al snel ‘het lukt me toch niet’. Ik weet nog niet precies hoe ik mijn onderzoek ga insteken en ik merk dat het best pittig is om dit naast een fulltime baan te doen, maar het komt goed. Als ik eenmaal begonnen ben en weet waar ik naar toe wil, dan knal ik door.”

Sabine Pirard (24)
leerkracht basisonderwijs

Basisschool De Zandberg, Breda

“ZOEKEN NAAR VERNIEUWING DIE BIJ ONS PAST”

“Warm, betrokken, licht-chaotisch, eigenzinnig.” Zo zou je basisschool De Zandberg goed typeren, volgens teamcoördinator bovenbouw, Marijke Cantrijn en leerkracht en onderwijsontwikkelaar, Maartje Schalk. “Maar vooral ook: ambitieus”, voegen ze toe. “Wij zijn altijd op zoek naar vernieuwing die bij ons en onze kinderen past.”

De Zandberg is een van de kartrekkers van de Academische Onderzoekswerkplaats en was als enige school ook al betrokken bij de start van de voorloper daarvan: de Academische Opleidingsschool. “Wij hadden de ambitie en misschien ook het lef om daar al heel vroeg in te duiken”, legt Cantrijn uit. Schalk: “De Zandberg is een echte opleidingsschool; we hebben altijd minstens drie LIO’ers in huis en een of twee leerteams. Dit initiatief paste bij ons.”

ACADEMISCHE OPLEIDINGSSCHOOL

De Academische Opleidingsschool heeft De Zandberg op verschillende punten verder gebracht. Leerkrachten hebben trainingen gevolgd om studenten beter te kunnen begeleiden bij hun onderzoek. Er is meer aandacht gekomen voor de verbinding tussen schoolontwikkeling en onderzoeksvragen van studenten. Schalk: “En we hebben sterk ingezet op verbreding van ‘de onderzoekscultuur’ binnen de school, onder andere door leerkrachten te laten aansluiten bij onderzoek van collega’s en studenten. Zo is stapje voor stapje een andere, meer onderzoekende houding ontstaan.” Cantrijn: “Het enige wat niet

gelukt is, is de verbreding van de Academische Opleidingsschool binnen de besturen. Binnen INOS bijvoorbeeld haakte maar één andere school aan. Daarom zijn we samen met alle betrokkenen op zoek gegaan naar een andere opzet.”

DREMPEL OMLAAG

De drempel moet omlaag, zo luidde de conclusie na gesprekken tussen Avans en de besturen van INOS, KPO en LPS. Cantrijn: “Het idee ontstond om een centrum te creëren, waarvoor je niet de directeuren van scholen hoeft aan te spreken, maar direct een beroep kunt doen op leerkrachten. ‘Deze onderzoeksvragen liggen er, wie van welke school vindt het interessant om daar onderzoek naar te doen?’ Heel concreet, dus. Dat is het principe van de Academische

Marijke Cantrijn
Teamcoördinator bovenbouw

Onderzoekswerkplaats.” De nieuwe opzet lijkt aan te slaan. In het eerste jaar hebben ruim 20 leerkrachten en (LIO-)studenten deelgenomen; vijf scholen zijn nu intensief betrokken bij de AOWP. “Heel snel gaat het nog niet”, aldus Schalk. “Onderzoek heeft geen prioriteit op de meeste scholen. Toch zie je dit langzaam veranderen, vooral ook omdat leerkrachten het willen.”

VAKKENINTEGRATIE

“Leerkrachten zien de noodzaak van verandering”, vult Cantrijn aan. “Ze realiseren zich dat de maatschappij en de vraag vanuit de markt verandert en dat het onderwijs met een antwoord moet komen. Vakkenintegratie is een van de initiatieven die hierbij past. Op De Zandberg maken we daar serieus werk van. Niet met dichtgetimmerde methodes, maar door te werken met thema’s waarbij leerkrachten zelf bepalen hoe de uitvoering eruit moet zien. Zo geven we het vak terug aan de leerkracht en doen we een beroep op zijn inzicht, kennis en creativiteit. Met een helder doel voor ogen: het stimuleren en ontwikkelen van de onderzoekende houding van de kinderen. Daar staan we voor en daar gaan we voor.”

FOCUS OP KOERSWIJZIGING

Onderzoek is ook een van de drie grote schoolontwikkelingspunten binnen het nieuwe beleidsplan van De Zandberg. Deze ontwikkelingspunten zijn verdeeld over drie werkgroepen, waaronder de werkgroep ‘Onderzoek’. Cantrijn: “De werkgroep Onderzoek adviseert en ondersteunt collega’s als het gaat om vragen rond onderzoek.” Schalk: “Leerkrachten uit deze groep werken nu bijvoorbeeld in opdracht van de focusgroep Opbrengstgericht Werken aan een Kijkwijzer, gericht op samenwerken. En voor een collega die met behulp van LOF-gelden de Zandberg Academie heeft opgericht, gaan ze een resultaatmeting uitvoeren.” De werkgroep zorgt ook voor de begeleiding van LIO-studenten. Cantrijn: “Mentoren houden zich bij ons sec bezig met de stage; leerkrachten uit de werkgroep begeleiden de studenten bij hun onderzoek. Zij zijn daarvoor geschoold.”

GEEN ‘HOBBY’

De koerswijziging vraagt alle aandacht van de leerkrachten, daarom zijn op dit moment alleen studenten van De Zandberg betrokken bij onderzoek via de AOWP. “Maar volgend schooljaar sluiten de leerkrachten weer aan”, aldus Cantrijn. “De school moedigt dit aan en faciliteert dit. Hoe? Door keuzes te maken. Dat kan op allerlei manieren, bijvoorbeeld door het herschikken van taken of het inzetten van ‘teamtijd’ door teamcoördinatoren. Dat zijn weloverwogen beslissingen die voortkomen uit een duidelijke visie. Onderzoek is geen ‘hobby’ van het management, geen trend. Het is een must omdat de onderzoekende houding van zowel leerkracht als leerling een steeds belangrijkere voorwaarde is voor een leven lang leren. Een voorwaarde om onze leerlingen goed voor te bereiden op de volgende stap in hun leven.”

Maartje Schalk
Leerkracht en onderwijsontwikkelaar

Zandbergacademie en LOF

De Zandberg Academie is een aanvulling op het basisarrangement van De Zandberg. De Academie biedt een talent-arrangement aan waarbij men aansluiting zoekt op de (ontwikkeling van) specifieke talenten van leerlingen en leraren. Deelname is vrijwillig. Dit initiatief is mede mogelijk gemaakt dankzij een subsidie van het Leraren Ontwikkelfonds (LOF). Leerkrachten in het po, so of vo met een goed idee over hoe het onderwijs beter kan, kunnen een aanvraag indienen bij het (LOF). Het doel van het LOF is tweeledig. Enerzijds leiden de projecten direct tot innovatie, anderzijds draagt het LOF bij aan cultuurverandering en professionalisering.